

Koštuřík, Pavel

Neolitické sídliště v poloze "Kopaniny" u Nové Vsi, okr. Brno-venkov

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. E, Řada archeologicko-klasická. 1977-1978, vol. 26-27, iss. E22-23, pp. [77]-91

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/109268>

Access Date: 19. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

PAVEL KOŠTUŘÍK

NEOLITICKÉ SÍDLIŠTĚ V POLOZE „KOPANINY“ U NOVÉ VSI, OKR. BRNO-VENKOV

Neolitické sídliště v trati „Kopaniny“ leží přibližně západním směrem od vesnice Nová Ves, na mírném svahu, svažujícím se od západu k východu. Ze severní strany kryly sídliště menší zalesněné kopce, vypínající se nad řekou Oslavou a rovněž tok řeky Oslavy skýtal přirozenou ochranu tomuto pravěkému sídlišti. Z jihovýchodní strany chránil lokalitu potok, nad nímž jsou prudké strže. Směrem jižním je krajina otevřená a nedaleko odtud protéká řeka Jihlava. Sídlíště leží tedy v meziříčí Oslavy a Jihlavy. Od západu chránil lokalitu stejně jako ze severu kopcovitý terén, táhnoucí se až na katastr obce Čučice.

Poloha lokality představuje charakteristické neolitické sídliště (obr. 1), které se rozprostíralo na mírném svahu a bylo v blízkosti vodního zdroje. V našem případě to byla především řeka Oslava. Výhodná orientace popisovaného sídliště skýtala dobré podmínky pro osídlení pravěkého obyvatelstva, o čemž svědčí archeologické nálezy, především z období neolitu. Méně početné nálezy z této tratě pocházejí i z mladšího období pravěku.¹ Neolitická lokalita v trati „Kopaniny“ tvořila článek řetězu neolitických a pravěkých sídlišť vůbec, která byla budována poblíž výhodného vodního zdroje a pronikala poměrně do vysokých poloh moravského území. V uvedeném případě představuje neolitické sídliště v poloze „Kopaniny“ periferní lokalitu, neboť směrem severním se pravěké nálezy vyskytují jen sporadicky a většinou jde jen o ojedinělé nálezy nejistého původu. Popisované sídliště patří k nejbohatším neolitickým sídlištím, které pravěký člověk vybudoval na dolním toku řeky Oslavy.

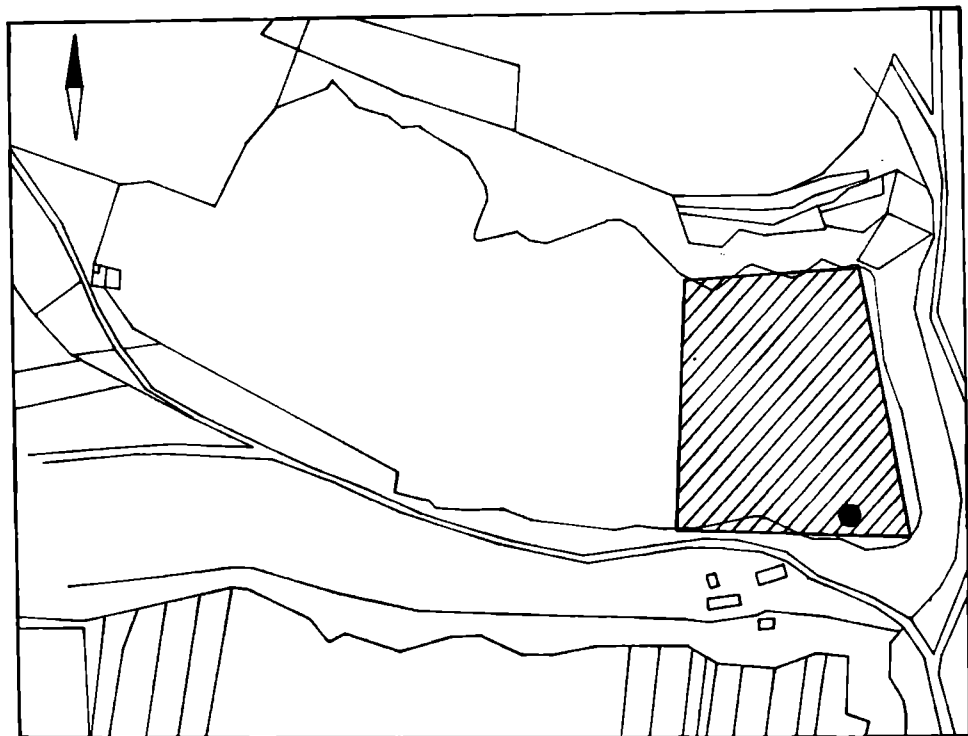
První písemná zpráva o této lokalitě byla publikována roku 1884, kdy sídliště popsal známý moravský ornitolog, učitel V. Čapek z Oslavan, který má velkou zásluhu o objevení a popsání celé řady moravských pravěkých lokalit v oblasti Ivančicka a Náměštska nad Oslavou.² Podrobnější informaci o neolitickém sídlišti v poloze „Kopaniny“ podává učitel J. Knies, který v rámci zpracování nálezů obsidiánu na Moravě se zmiňuje i o této lokalitě, odkud kromě nejstarší neolitické keramiky uvádí i obsidiánové čepele, náležející kultuře s moravskou malovanou keramikou.³ Kromě zmíněné studie

¹ Děkuji V. Grossovi za informace o pravěkých nálezích z této lokality.

² V. Čapek, Objevy archeologické na Ivančicku, ČVMSO 1, 1884, 125.

³ J. Knies, Pravěké nálezy obsidiánu na Moravě, ČVMSO 8, 1891, 161.

se blíže zabývá lokalitou o několik let později, kde podrobně popisuje naleziště co se týče polohy a archeologických nálezů. Správně rozlišuje jednotlivé archeologické prameny a převážnou část nálezů zařazuje do nejmladšího období kultury s lineární keramikou (šárecký stupeň).⁴ Z dalších badatelů, kteří působili na zkoumané lokalitě nutno jmenovat archeology amatéry F. Kalába a F. Matějky, v jehož sbírce bylo mnoho archeologického

Obr. 1. Nová Ves, okr. Brno-venkov. Situační plán lokality. (Kresba M. Bálek.)

materiálu z tohoto významného neolitického sídliště. Je zajímavé, že na uvedené lokalitě provedl i menší archeologický výzkum nestor moravské prehistorie notář J. Palliardi.

Nejvíce archeologického materiálu shromáždil z výše zmíněného sídliště významný oslavanský archeolog amatér V. Gross, který zde v době mezi dvěma světovými válkami prováděl na soukromých polích novoveských občanů archeologický výzkum. Specializoval se především na šárecký stupeň kultury s lineární keramikou. Určitou část jeho nálezů druhotně zhodnotil J. Jaroš ve své diplomové práci.⁵ J. Jaroš v rámci diplomové práce zpracoval dostupný materiál z této lokality, avšak jen jeho zlomek a to

⁴ J. Knies, Zprávy o některých neolithických sídlištích na Moravě, ČVMSO 13, 1896, 62–64.

období šáreckého stupně kultury s lineární keramikou. Část hmotných pramenů, především celé nádoby ze sbírky V. Grosse zpracovány nebyly, i když představují důležitý pramen k poznání tohoto stupně, neboť archeologický materiál zmíněného období představuje kvalitní složku právě ze sídliště v poloze „Kopaniny“ u Nové Vsi. V. Gross z Oslavan jako první z archeologů pořídil přesnější situační pláněk se zakreslením míst, kde prováděl vlastní výzkum. Po scelení polí můžeme dnes jen s obtížemi správně lokalizovat jednotlivá místa Grossova výzkumu.⁶ Při archeologickém výzkumu narazil V. Gross převážně na objekty se šáreckým materiálem kvalitního rázu. Získaný archeologický materiál sám „laboratorně“ zpracoval a provedl zdařilé rekonstrukce celých nádob. Bohužel podrobnější zprávy o terénní situaci z Grossova výzkumu zůstaly jen ve stručných poznámkách. Proto dnes nemůžeme zjistit nic podrobnějšího o terénní situaci na této lokalitě.

Kromě V. Grosse získali z této lokality archeologické prameny z období kultury s moravskou malovanou keramikou (dále MMK) i jiní amatéři, jejichž nálezy jsou uloženy v muzeu v Ivančicích, Prostějově a Olomouci. Jestli jde o nálezy z nějakého kulturního objektu nebo z povrchové vrstvy se nepodaří již zjistit.

Výběr archeologického materiálu kultury s MMK z uvedené lokality byl publikován v diplomové práci autora tohoto článku.⁷ Na jaře roku 1969 jsem navštívil polohu „Kopaniny“ a při podrobném terénním průzkumu jsem našel v dolní části lokality několik narušených sídlištních objektů, z nichž největší patřil do období kultury s MMK. Na stejném pozemku směrem k řece Oslavě ležely další tři objekty, ve kterých byl na povrchu materiál nejmladšího období kultury s lineární keramikou. Tyto starší objekty nebyly však z technických důvodů zkoumány.

Popis zkoumaného objektu

Sídlištní jáma se nalézala na soukromém pozemku P. Kočího z Nové Vsi,⁸ 39 m od kraje pole, poblíž salaše JZD. Sídlištní objekt byl 6 m dlouhý a přes 4 m široký (obr. 2). Šířka objektu nemohla být přesně zachycena, neboť objekt zasahoval do sousedního pole, kde nemohl být výzkum proveden, protože zde byla zasetá pšenice. Výplň objektu se výrazně lišila od okolního prostředí svojí černohnědou barvou a množstvím keramických fragmentů z období kultury s MMK. Do hloubky 40 cm se jevil objekt jednolitě, ovšem po té se v rámci objektu začaly rýsovat čtyři samostatné jámy (obr. 2). Tato skutečnost se pak dobře jevila na profilu. Ve větší hloubce začal převažovat archeologický materiál šáreckého stupně kultury s lineární keramikou. Zmíněný materiál rovněž zpracoval v rámci diplomové práce J. Jaroš. Podle terénní situace se můžeme domnívat, že sídlištní

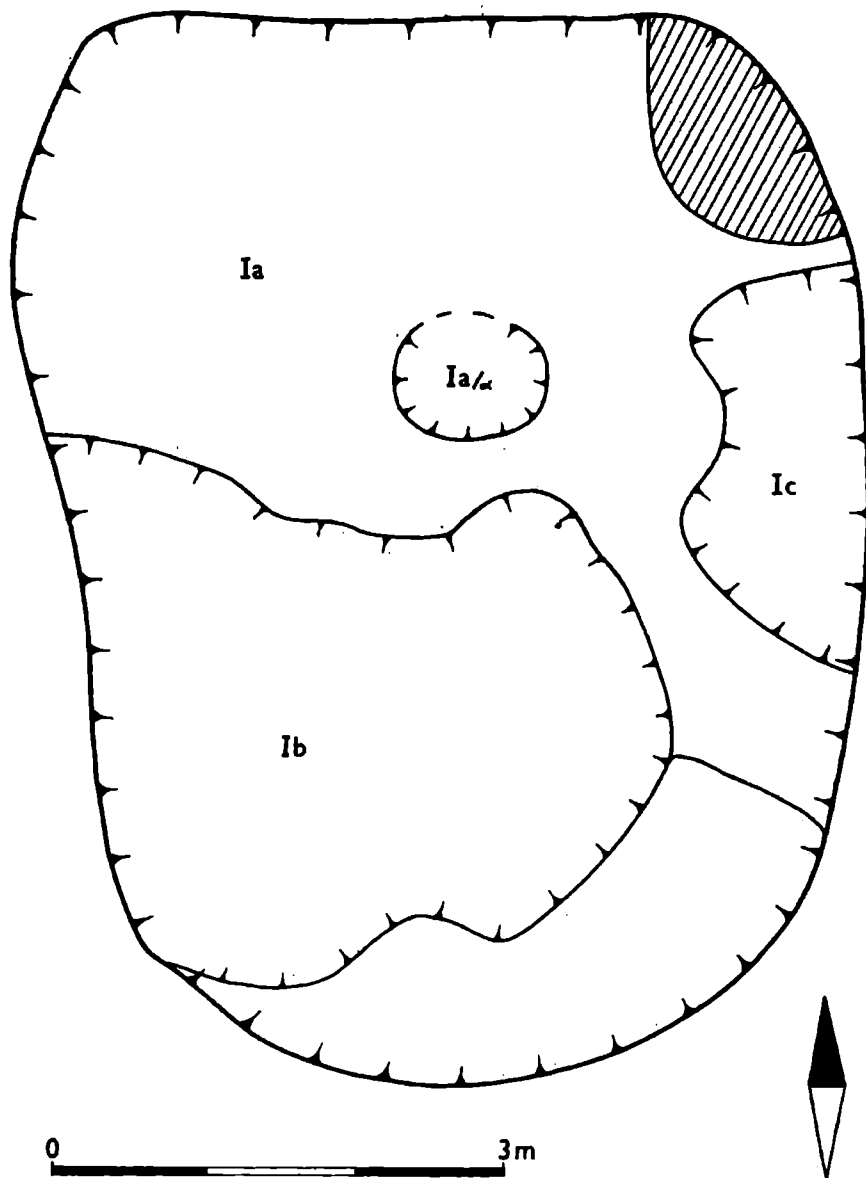
⁵ J. Jaroš, Šárecký stupeň kultury s lineární keramikou na Moravě, rkp. diplomové práce, díl I, Brno 1972, 75–77.

⁶ Děkuji V. Grossovi za umožnění použít jeho pláněk lokality.

⁷ P. Košťálek, Pozdněengelské osídlení Moravy, rkp. diplomové práce, díl III, Brno 1970, tab. LXII, LXIII, CXXIII:1,3,5,6; CXXIX:3,5,13.

⁸ Děkuji P. Kočímu za možnost prozkoumat narušený pravěký objekt na jeho pozemku a rovněž jsem zavázán všem, kdo pomáhali při výzkumu uvedeného objektu.

objekt kultury s MMK byl zapuštěn do větší jámy z období šareckého stupně a starší objekty byly tímto zásahem z velké části zničeny, poněvadž se nacházely v těsném okolí. Teprve u dna se dobře rýsovaly čtyři samostatné objekty, což se ovšem při započetí výzkumu nemohlo předpokládat.

Obr. 2. Nová Ves, okr. Brno-venkov. Půdorys neolitického objektu.
(Kresba P. Košťurík—M. Bálek.)

Popisovanou situaci plně potvrdil křížový profil, na němž byl dobře čitelný druhotný zásah. Na plánku objektu jsou zakreslené jednotlivé starší jámy, které však jak jsem se zmiňoval, byly postižitelné až ve spodní části objektu (obr. 2). Sídlištní objekt tvořil zásyp s několika tmavšími a světlejšími vrstvami, které místy oddělovaly vrstvičky spraše. Podle situace se zdá, že starší objekty byly porušeny zásahem v období kultury s MMK, přičemž se dostala spraš i mezi jednotlivé kulturní vrstvy. Nelze však říci, že by se vrstvy archeologickým materiálem nápadně od sebe odlišovaly. Snad jen ve spodních vrstvách převažoval starší archeologický materiál ze závěrečného období kultury s lineární keramikou. V části Ia (obr. 2) byla pozorována nápadná kumulace propálené mazanice, což může být snad uváděno ve spojitosti se zbytkem ohniště nebo pece, ovšem druhotně umístěné. Zkoumaný objekt rovněž potvrdil složitost sídlištních objektů, které pocházejí ze sídlišť, jež jsou intenzivně osídlována po delší dobu pravěku, i když v našem případě jde jen o období neolitické.

Poznámky k problematice sídlištních objektů

Archeologický výzkum sídlištních objektů a jejich jednoznačná interpretace bude zřejmě ještě dlouhou dobu činit archeologům potíže, neboť naše znalosti nám zatím nedávají uspokojivou odpověď na všechny otázky ať již rázu chronologického, či funkčního u jednotlivých sídlištních jam. Předpokládáme, že životnost sídlištních objektů nemohla být velká, neboť jámy na sídlišti musely být poměrně rychle zaneseny okolním materiálem a rovněž povětrnostní podmínky způsobily rychlé zanesení objektů. Můžeme tedy uvažovat o několika variantách jak dochází k druhotnému otevření starších objektů. V prvé řadě je to dáno „malým prostorem“, na němž se rozkládalo neolitické sídliště a tak obyvatelstvo využívalo každého příhodného místa, kde hloubilo různorodé sídlištní nebo dokonce i sídelní jámy. Dále si musíme být vědomi i toho, že velké procento sídlištních jam tvořily odpadní jámy, kam se dostaly různé zbytky ať již z bezprostředního okolí nebo i materiál z jam, které byly hloubeny opodál. Proto nacházíme na neolitických sídlištních objekty se smíšeným materiálem. Pokud se jedná o různé kultury, časově více vzdálené, dá se druhotný zásah snadno rozpoznat. Horší je to v případech, kdy jde o jednotlivé stupně kultury, které nemáme prozatím přesněji definovány. Tam, kde z nálezkové situace nezjistíme jednotlivé zásahy, nebo je při dnešních znalostech nedovedeme postihnout, stěží jsme schopni v současnosti podrobně interpretovat získaný archeologický materiál z komplikovaných sídlištních objektů jedné kultury. Ideální by snad bylo zkoumat vhodné sídliště (zda ovšem existuje) s krátkým jednorázovým osídlením, kde bychom získali materiál určitého stupně, nebo dokonce fáze. Jinak se totiž nikdy nevyhneme problému správného zařazení jednotlivých archeologických pramenů. Jistým pomocníkem bude snad zpracování většího množství archeologických pramenů ze sídlišť, kde snad za pomoci statistiky a numerického zpracování můžeme získat přesnější poznatky o náplni určitých časových úseků v rámci jednotlivých archeologických kultur. Zpětně pak bude teprve možné přesněji zařazovat archeologický materiál z objektů různých archeologických sídlišť.

Rozbor archeologického materiálu

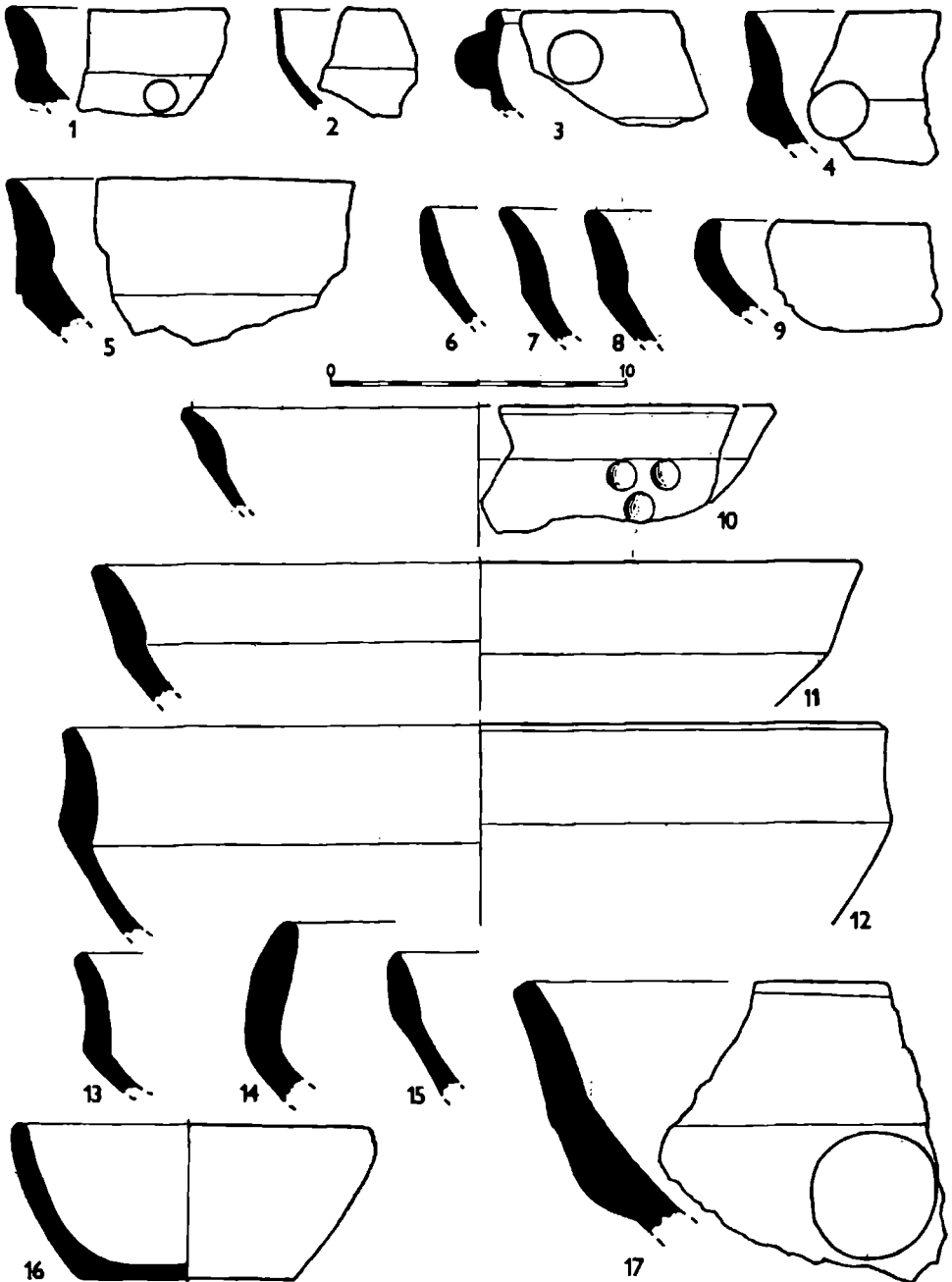
Archeologický materiál, který poskytl zkoumaný objekt byl poměrně bohatý. Převážně obsahoval keramické fragmenty (obr. 3,4,5) a téměř celou menší nádobku (obr. 4:18). Kromě keramických fragmentů obsahoval zkoumaný objekt i menší počet kusů štípané kamenné industrie a zlomky několika předmětů broušené kamenné industrie. Kamenná industrie nebyla blíže analyzována, poněvadž je materiál nevýrazný a pro bližší zpracování se zdá být nevhodný. Většinu tvoří nevýrazné čepelky a odpad (obr. 6).

Osteologický materiál nebyl jako kamenná industrie příliš početný, ale některé kusy jsou výrazné a dobře zachovalé. Převážnou část osteologického materiálu tvořily kosti domácích zvířat, z nichž naprostá převaha patřila skotu.

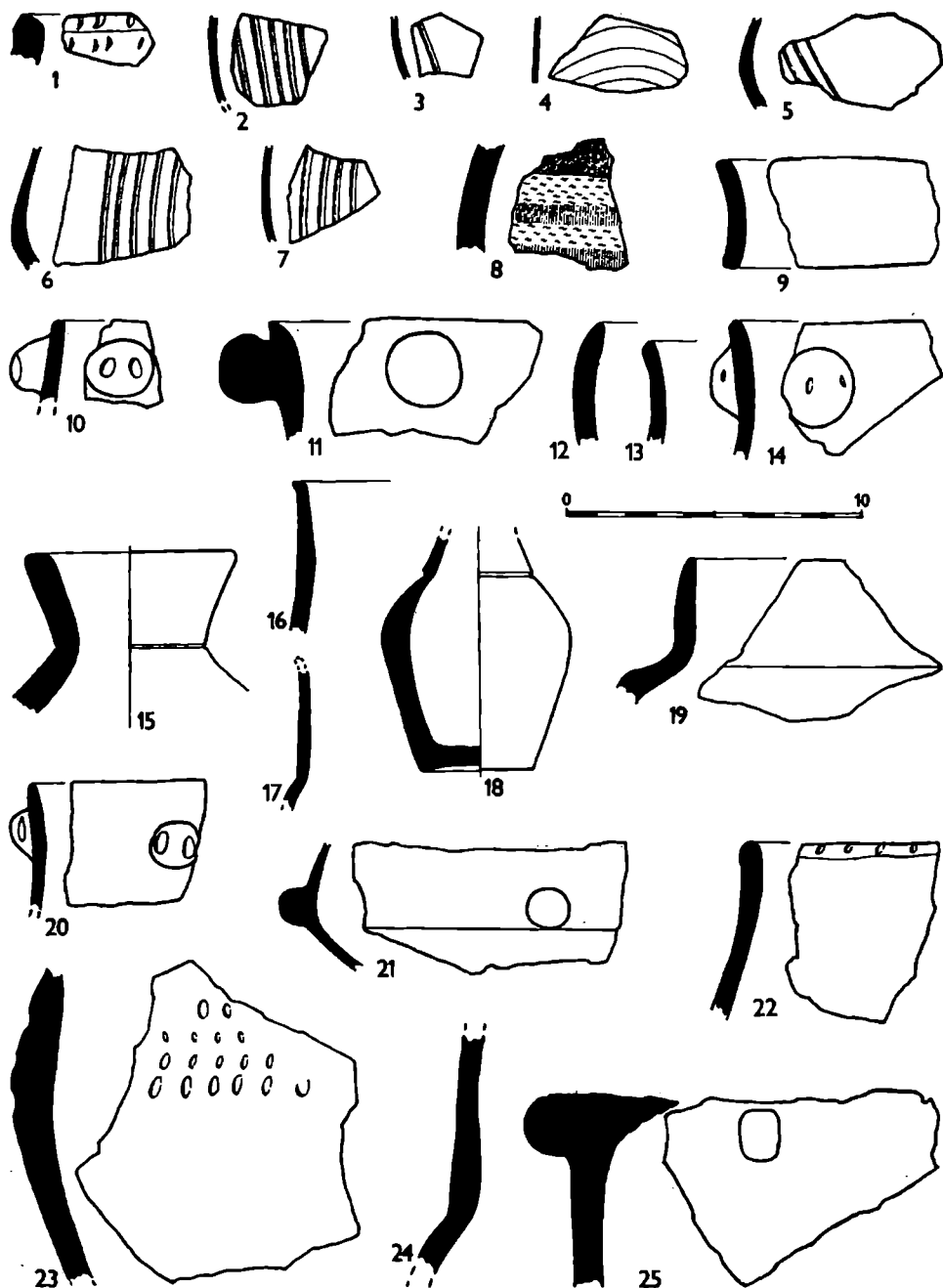
Keramický materiál byl získán přímo na sídlištích a pro kulturu s MMK je typická příměs slídy již od nejstaršího období. Na novoveském sídlišti nebyla prozatím zjištěna kvalitně vypracovaná neolitická keramika — nepravá terra sigillata nebo černě leštěná keramika, i když jsme získali různé keramické zlomky dokonalého zpracování. Podle stupnice tvrdosti, uvedené v Numerickém kódu moravské malované keramiky⁹ jsme získali keramické fragmenty tvrdosti 2, 3— tedy běžný neolitický materiál, který se vyskytuje již od nejstaršího neolitického období a končí někde v eneolitu. Můžeme jednoznačně konstatovat, že se získal archeologický materiál jak kvalitně vypálený (větší tvrdost = menší nasákavost), tak i materiál špatně vypálený s menší tvrdostí a větší nasákavostí. Domnívám se, že pokusná měření nasákavosti nemohou uspokojivě řešit otázku chronologického zařazení jednotlivých keramických fragmentů z různých kultur, neboť se dá v podstatě říci, že z neolitických a eneolitických lokalit získáváme kvalitní i nekvalitní materiál, jemuž pak odpovídá i nasákavost.¹⁰ Tvrzení, že by se touto metodou daly zařadit atypické keramické zlomky, těžko získá podporu archeologů, neboť atypický keramický materiál není vhodný pro nejjzákladnější potřeby archeologů a prozatím nám představuje „mrtvou“ složku hmotných archeologických pramenů. Rovněž problematické je tvrzení, že určitá kultura má v keramice danou výši nasákavosti. V tomto případě můžeme spíše mluvit o přibližné keramické struktuře archeologických pramenů z určitého geografického prostoru, kde získávali pravěcí hrnčíři hlinu k výrobě keramiky a domnívám se, že v neolitu se kvalita hrnčířského zpracování příliš nelišila. Výjimku snad tvoří zvláštní keramická skupina sigilátové keramiky, jak v červeném, tak i v černém provedení. Podobnou keramiku známe i z období kultury nálevkovitých pohárů. Podle mého názoru se například od sebe nebude nasákavostí odlišovat keramický materiál kultury s MMK (fáze b druhého stupně) a jemu podobný materiál kultury nálevkovitých pohárů. Připouštím, že se nasákavost měnila v různých regionech, ale především jen díky hrnčířské hlíně, nikoli však změnou kultury. Jinou nasákavost bude mít rovněž materiál uložený ve vytápěných muzejních depozi-

⁹ V. Podborský a kol., Numerický kód moravské malované keramiky, Brno 1977. Z této práce použito numerického označení.

¹⁰ L. Sebeš — J. Kohoutek, Možnosti využití některých fyzikálních parametrů k relativně chronologickému zařazení atypického materiálu, referát, Brno 1976.

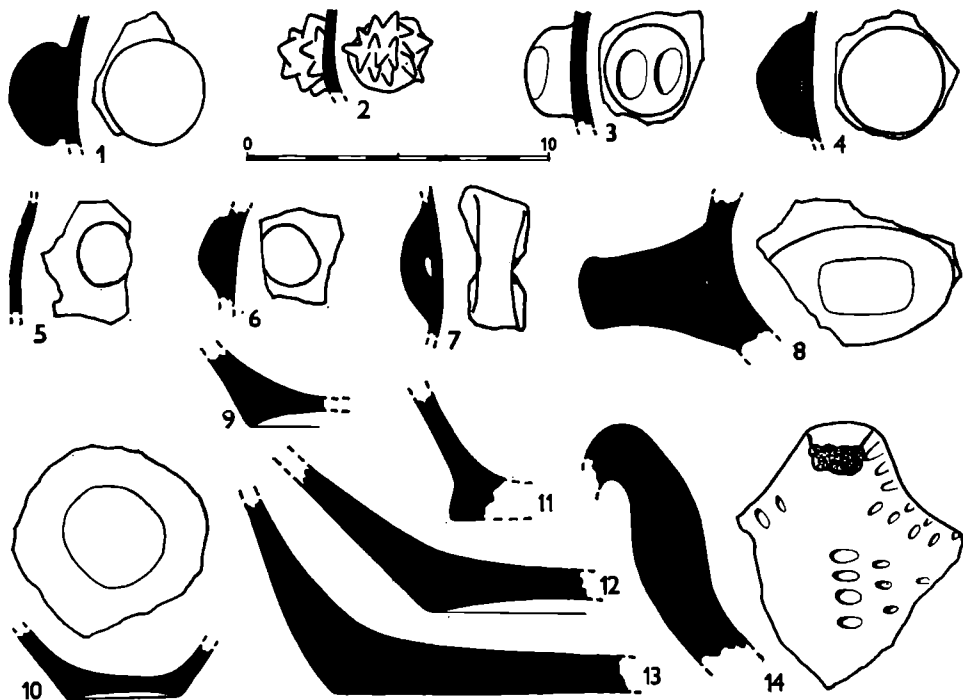
Obr. 3. Nová Ves, okr. Brno-venkov. Výběr keramiky ze sídlištního objektu. (Kresba M. Bálek.)

Obr. 4. Nová Ves, okr. Brno-venkov. Výběr keramiky ze sídlištního objektu. (Kresba M. Bálek.)

tářích na rozdíl od archeologických pramenů získaných přímo z jednotlivých objektů na různých pravěkých lokalitách.

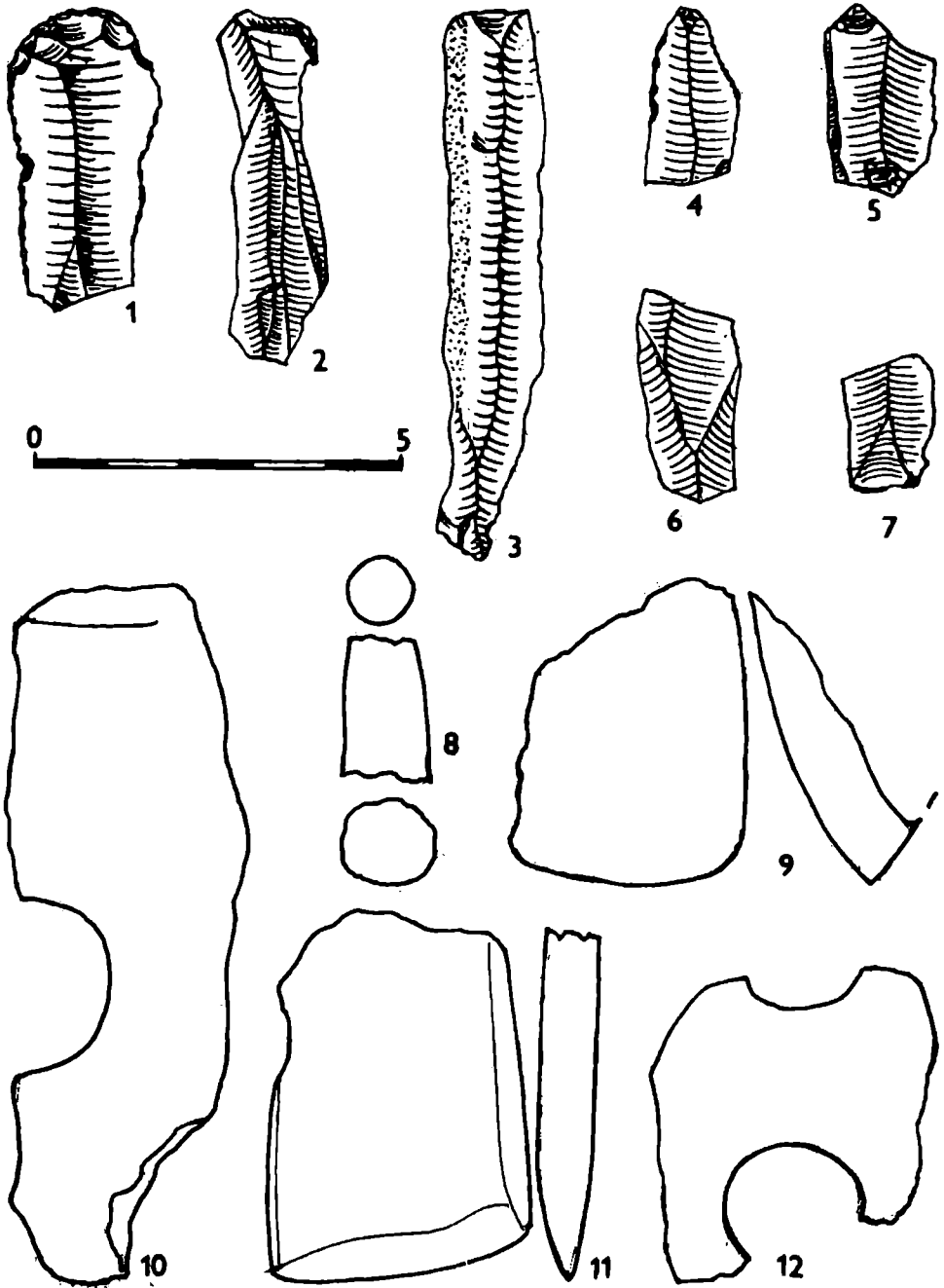
Keramické formy z lokality u Nové Vsi poskytly nejpočetnější materiál vzhledem k ostatním archeologickým pramenům z téhož objektu. Můžeme konstatovat, že keramické tvary představují náplň mladšího období kultury s MMK, podle našich představ a znalostí je to fáze b druhého stupně kul-

Obr. 5. Nová Ves, okr. Brno-venkov. Výběr keramiky ze sídlištního objektu. (Kresba M. Bálek.)

tury s MMK. Z prozkoumaného objektu jsme získali celkem 126 zlomků keramiky kultury s MMK. Je to archeologický materiál s určitou vypovídací hodnotou. Mimo uvedený archeologický materiál se získal větší počet atypických fragmentů bez vypovídací hodnoty, které jsou v současné době pro nás zatím bezvýznamné.

Na základě bližšího vyhodnocení, provedeného kódováním, jsou nejpočetněji ve zkoumaném objektu zastoupeny mísovité tvary (91 kusů), na druhém místě pak hrncovité formy (45 kusů). K tomuto poznatku jsme dospěli na základě četnosti keramických fragmentů. Zde se nám objevuje jeden problém, zda je možné na základě počtu střepů konstatovat, že ten, či onen keramický typ se vyskytuje nejčastěji. Musíme brát v úvahu, že mísovité tvary nám zřejmě zanechávají více keramických fragmentů s vypovídací hodnotou než hrnce, poněvadž okrajové partie a části jsou vzhledem k hrncovitým tvarům větší, a proto nutně po rozbíjení pravěké keramiky poskytují

Obr. 6. Nová Ves, okr. Brno-venkov. Štípaná a broušená kamenná industrie z neolitičského objektu. (Kresba M. Bálek.)

mísy více fragmentů než hrnce. Tato problematická situace je dána také tím, že v některých případech nemůžeme s jistotou prokázat, zda určité střepy patří jedné nádobě. Uvedená skutečnost zkresluje pak celou náleзовou hodnotu získaných archeologických pramenů. Nesrovnatelně menší složku pak tvořily poháry (13 kusů) a mísy na nožce (9 kusů). Jiné keramické typy nebyly zastoupeny vůbec, nebo tvořily výjimky.

Při bližší analýze keramického materiálu se získaly údaje o početním zastoupení jednotlivých typů okrajů a dalších částí keramických forem. Nejhojněji byly zastoupeny okraje typu 2 v celkovém počtu 67 jedinců. Druhým nejpočetnějším tvarem okraje se vyskytl okraj typu 6 v celkovém počtu 49 jedinců. Další typy se objevily v menším počtu, což ilustruje příslušná tabulka.

Číslo typu okraje	1	2	3	4	5	6	7	8
Počet	2	67	6	5	2	49	1	17

Z jednotlivých částí nádob je nutné upozornit na zastoupení typu č. 8 u plecí nádob. Typ č. 8 reprezentuje zesílení stěny u mís a dobře charakterizuje profilaci mísovitých tvarů fáze b druhého stupně kultury s MMK. Na keramických zlomcích z objektu u Nové Vsi se objevil v 26 případech (např. obr. 3:1,4,5,10,12,17). Toto zesílení se poprvé objevuje v náznamech již na keramickém materiálu fáze b prvního stupně. Typickým příkladem je materiál z Jaroměřic nad R. Období vyznívání nejstaršího stupně kultury s MMK charakterizuje celá řada prvků, které pak prožívají svůj vrchol až v závěrečném období zmíněné kultury. Typ č. 8 u plecí nádob spolehlivě řadí jednotlivé keramické fragmenty do mladšího období kultury s MMK a stává se vhodným chronologickým měřítkem.

Podobným význačným rysem je měkká profilace u 66 keramických tvarů. Nejhojněji se uvedená profilace objevuje na mísovitých tvarech a spolehlivě nám řadí získaný materiál z hlediska chronologického do mladšího období popisované kultury.

Na keramice kultury s MMK jsou různé druhy výzdoby. Výzdobu rozlišujeme na tři základní skupiny. Na výzdobu provedenou malováním, která je ovšem v mladším období řídká, dále pak na výzdobu vhloubenou a na výzdobu plastickou. Rozborem archeologických pramenů z objektu u Nové Vsi se plastická výzdoba objevila ve 45 případech, vhloubená ve 12 a malba s rýsováním jen v jednom případě a to ještě jako příměs ze staršího období kultury s MMK.

Důležité je umístění jednotlivých tvarů výzdoby na určitých částech keramických forem. Rozborem archeologických pramenů, získaných z objektu popisované lokality, se zjistilo, že převážná část výzdobných prvků leží na výdutí keramických forem (35). V menším počtu se výzdoba nachází na hrdle (7), stejně jako na okraji, slabě vystupuje na spodku nádoby a ojediněle se zjistila na nožce (obr. 4:25).

Plastická výzdoba se ve zkoumaném sídlištním objektu z Nové Vsi vyskytla v nejhojnějším počtu. K ní se řadí různé tvary výčnělků, plastické

lišty, ucha aj. Nejpočetněji vystupují v popisovaném objektu na keramickém materiálu výčnělky č. 15 (obr. 4:10,14,20; obr. 5:3). Uvedený typ výčnělků se objevuje v kultuře s MMK od počátku druhého stupně. Na základě analýzy archeologického materiálu z hradiska u Kramolína předpokládáme, že popisovaný typ se dožívá konce kultury s MMK. Výčnělky typu soví hlavy (č. 15) spolehlivě charakterizují mladší období kultury s MMK v prostoru celé Moravy a představují typický chronologický znak, ovšem jen v rámci celého stupně. Pro jasnější členění jsou nevhodné. Druhým nejhojnějším tvarem výčnělku je typ č. 18 (obr. 3:17). Tento tvar vystupuje v mladším období kultury s MMK a tvarem se dobře hodí k měkké profilaci mísovitých tvarů. Můžeme předpokládat, že uvedený výčnělek charakterizuje ve výzdobě až nejmladší období uvedené kultury. Není

Četnost plastických tvarů

Č. výčnělku	Počet	Vyobrazení
02	2	obr. 4:25; 5:6
03	1	—
05	5	obr. 4:21
06	1	—
07	3	obr. 3:3; 4:11; 5:1
10	1	obr. 5:8
11	3	obr. 3:1
15	7	obr. 4:10,14,20; 5:3
17	4	obr. 3:4; 5:4
18	6	obr. 3:17
21	1	obr. 5:2
42	1	—
45	1	—
46	1	—
49	3	—
51	2	obr. 5:7
53	1	—
61	1	—

ovšem vyloučena jeho přítomnost již v závěru fáze a u II. stupně kultury s MMK. Od těchto plochých výčnělků (č. 18) se nepatrně odlišují výčnělky č. 17 svou tloušťkou (obr. 5:4). Rovněž jako předchozí tvar vystupují převážně na mísovitých formách a jsou hojné na všech sídlištích z mladšího období kultury s MMK, zvláště v jihomoravském prostředí. Tvarově menší výčnělek č. 05 charakterizuje především fázi a II. stupně kultury s MMK a přežívá až do závěrečného období (obr. 4:21). Ve fázi a II. stupně se objevuje především na tvarech výrazně ostré profilace a vhodně doplňuje celkovou stavbu nádob. Jeho prvotní vystoupení spojujeme s fází b I. stupně kultury s MMK, kde není ovšem rozšířen v tak hojném množství. Vedle mísovitých tvarů se nalézá i na hrncích a pohárech. Měkkou profilaci nádob závěrečného období popisované kultury reprezentují i výčnělky č. 07 (obr. 3:3; obr. 4:11; obr. 5:1). Hojné jsou rovněž na mísovitých tvarech, výjimečně se vyskytují na jiných nádobách. Další plastické tvary se objevily v menším množství, často v jednom případě (viz tabulka). Ze staršího období snad přežívá výčnělek č. 02. Jeho přítomnost ve zkoumaném objektu může být způsobena příměsí staršího materiálu.

Vhloubená výzdoba představuje jen menší složku výzdoby keramického materiálu ze zkoumaného objektu u Nové Vsi. Z prvního stupně kultury s MMK pochází keramický fragment s rytou výzdobou (obr. 4:4). Do mladšího období se řadí fragmenty s hlubokým žlábkováním (obr. 4:2,6,7), které mají analogie jak na severní Moravě (Mohelnice),¹¹ tak i na jižní Moravě. Z jihomoravských lokalit můžeme jmenovat Boskovštejn¹² a z nejnovějších výzkumů je známa podobná výzdoba na keramických fragmentech z jámy č. 10 v Maršovicích (dosud nepublikovaný materiál). Domnívám se, že vhloubená výzdoba provedená žlábkováním představuje důležitý výzdobný prvek v závěrečném období kultury s MMK. Zmíněnému žlábkování (typ 41) se nejvíce podobá výzdoba na keramických zlomcích, vyobrazených na

Přehled zastoupení jednotlivých typů vhloubené výzdoby

Typ vhloubené výzdoby	Počet	Vyobrazeno
08	1	—
23	1	obr. 5:5
31	2	obr. 3:10
35	3	obr. 4:1,23; 5:14
41	5	obr. 4:2,6,7
45	1	obr. 4:5

¹¹ Děkuji R. Tichému za informace o této výzdobě na archeologickém materiálu z neolitické lokality v Mohelnici.

¹² J. Palliardi, Sídliště z mladší doby kamenné u Boskovštiny II, Pravěk 7, 1911, tab. XII:4,5,6,9.

obr. 4:5. Liší se od sebe pouze hloubkou žlábků. Další typ vhloubené výzdoby představuje typ č. 35, který se vyskytuje na keramickém materiálu již od prvního stupně (obr. 4:1,23; 5:14) a přetrvává až do nejmladšího období kultury s MMK. Výjimečný tvar vhloubené výzdoby se objevil na části mísy (obr. 3:10), kde je vhloubená výzdoba provedena pomocí mělkých jamek (typ 31). Rovněž má analogie na četných lokalitách kultury s MMK, především v mladším období zmíněné kultury.

Malovaná výzdoba se objevila ve zkoumaném objektu jen v jednom případě (obr. 4:8) a řadí se do fáze a II. stupně kultury s MMK. Uvedený keramický fragment zdobí bílá barva na červeném podkladu a vytváří vodorovně uspořádané pruhy.

Sídlištní objekt z neolitické lokality v trati „Kopaniny“ u Nové Vsi poskytl archeologický materiál jednak ze staršího neolitického období (šárecký stupeň kultury s lineární keramikou), jednak hmotné prameny závěrečného neolitického období, kdy se v prostoru Moravy rozšířila kultura s MMK. Pro další poznání hmotné náplně závěrečného období zmíněné kultury je zvláště přínosný keramický materiál zdobený žlábkováním, který se rovněž vyskytl na neolitickém sídlišti u Nové Vsi, a řadí zkoumaný objekt do závěrečného úseku kultury s MMK.

НЕОЛИТИЧЕСКОЕ ПОСЕЛЕНИЕ В МЕСТОНАХОЖДЕНИИ „КОПАНИНЫ“ В БЛИЗИ СЕЛА НОВА ВЕС, РАЙОН БРНО

Большое неолитическое поселение в местонахождении „Копанины“ расположено недалеко от села Нова Вес (район Брно). Раскопки начал здесь производить учитель и орнитолог В. Чапек из Ославан. Поселение находилось в очень хорошей местности, так как оно лежало между рекой Ославой и маленьким ручьем.

Из данного поселения у нас есть ценный археологический материал культуры с линейной керамикой, накольчато-ленточной керамикой, а также керамика, относящаяся к моравской расписной керамике.

Осенью 1969 г. производились здесь авторы статьи исследования в сотрудничестве коллег-археологов. В исследуемом объекте со времени культуры с моравской расписной керамикой было найдено большое количество предметов. Чаще всего здесь встречался керамический материал, далее кости и каменные орудия.

Археологический материал выше указанной культуры встречался вместе с материалом более древнего периода — периода шарцецкой стадии культуры с линейной керамикой. Можно предполагать, что носители культуры с моравской расписной керамикой углубили селищную яму на территории поселения более древнего периода, и таким образом произошло смешение археологического материала различных эпох и нарушения ямы этого периода.

На основании анализа найденных предметов можно сказать, что исследуемый объект относится ко второй стадии культуры с моравской расписной керамикой по классификации Паллмарди.

Перевел Алеш Бранднер

**DIE NEOLITHISCHE SIEDLUNG IN DER FLUR
„KOPANINY“ BEI NOVÁ VES, BEZ. BRNO-VENKOV**

Die große neolithische Siedlung in der Flur „Kopaniny“ liegt unweit von der Gemeinde Nová Ves bei Oslavany. Die erste Sammlung führte der Lehrer V. Čapek aus Oslavany durch. Die Lage der Siedlung ist sehr schön, denn sie liegt zwischen dem Fluß Oslava und dem kleinen Bach.

Aus dieser Siedlung kennen wir das schöne neolithische Material der Kultur mit der Linearbandkeramik, Stichbandkeramik und aus der Zeit der Kultur mit mährischer bemalter Keramik.

Im Jahre 1969 habe ich mit den Kollegen die Ausgrabungen auf dieser Siedlung durchgeführt. Die große Grube aus der Zeit der Kultur mit mährischer bemalter Keramik bot das keramische Material, Knochengeräte und Steingeräte.

Das archäologische Material der Kultur mit mährischer bemalter Keramik ist auch in der Tiefe gelegen, wo viele Scherben aus den älteren Kulturen waren. Es war das archäologische Objekt, welches in der älteren Grube entstanden; dieses Objekt beschädigte die Grube aus den älteren archäologischen Quellen.

Das Objekt der Kultur mit mährischer bemalter Keramik gehört zu der zweiten Stufe nach J. Palliardi.

P. K.

